

תורה אור השלם

ז:

- וַיֹּאמֶר אֲדֹנִי אֵלֹהִים בְּקוֹם אֲדֹרֵי כִּי אֵיךְ־שָׁנָה: בראשית טו ה
- וַעֲתָה שְׁמַע אֱלֹהֵינוּ אֵל תַּפְלַת עֲבָדְךָ וְאֵל תַּחֲנוּנָיו וְהָאֵר פְּנֶיךָ עַל מִקְדָּשְׁךָ הַשְׁמַע לְמַעַן אֲדֹנִי: בראשית טז יז
- וַיֹּאמֶר פְּנִי יִלְכוּ וְהִנֵּחִי שְׂמֹת לִג יד
- וְהִנֵּה עוֹד וְתֵלֵךְ בֶּן וְהָאֵמֶר הַפַּעַם אֹרְחָה אֶת־ךָ עַל כֵּן קְרָאָה שְׁמוֹ יִהְיֶה וְהַעֲמִיד מִלְּךָ: בראשית כה לה
- וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב הִשְׁבַּעָה לִּי בַּיּוֹם הַזֶּה וְהִשְׁבַּע לִּי וְהִמְכַּר אֶת בְּכֹרְתוֹ לְיַעֲקֹב: בראשית כה לג
- וַיִּשְׁמַע עֵשָׂו אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְכוּ אֲבִיו וַיֹּאמֶר עֵשָׂו בְּלָבוּ יִקְרָבוּ יָמַי אֲבָל אָבִי וְאֶתְּרָהָּ אֶת יַעֲקֹב אֲחִי: בראשית כו מא
- וַיֹּאמֶר הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה פַּעַמָּם אֶת בְּכֹרְתִי לָקַח הַזֶּה וְעַתָּה לָקַח בְּרָכְתִּי וַיֹּאמְרָה וַיִּמָּנֶה הָאֵל אֶצְלָת לִי בְּרָכָה: בראשית כז לו
- וּבְנֵי רָאוּבֵן בְּבוֹר מִסְיֵמָת וַיַּחֲשֵׁבָה לוֹ דָּקֵדָה וּלְכָךְ הִצִּיָּא אוֹמוֹ פֶּסוּק דְּכִמָּה אֲדַע שֶׁהוּא מוֹקֵדֶס. וְהָיָה מִיִּישָׁז רַשְׁז'ס דְּמַמְקוֹס אֲחִיד מִשְׁמַע שֶׁהִיא לִילָה דְּכַמִּיז וּסְפוּר הַכַּכְכָּי' (בְּרַשָׁי' טו) וְכַתִּיב הִכִּי כַתִּי וַיְהִי הַשֶּׁמֶשׁ צוֹאֵה מִשְׁמַע שֶׁהוּא יוֹם. אֲלָּה וְדֹאִי ש"מ דְּשֵׁי פֶרָשִׁיּוֹת הֵס וְלֹאֹו צִנַּת אֲחַת נֶאֱמַרְו וְאִין מוֹקֵדֶס וּמֵאוּחַר כְּמוֹרָה: רב

לא היה אדם שקראו אדון. וז"ל והא כמיז צרון ה' אלהי שם (בראשית ט).

וז"ל אמאי לא מייתי קרא אדני אלהים מה תמן לי (שם טו) שהוא כתוב קודם. וי"ל שהפרשיות לא נאמרו כסדר ואין מוקדם ומאוחר

מאימתי פרק ראשון ברכות

אדני אלהים. כתוב באל"ף דל"ת: **הפעם אורה את ה'**. לפי שראתה צרות הקדש שיעקב מעמיד שנים עשר שבטים ולו ארבע נשים כיון שילדה בן רביעי הודית על חלקה שעלה יותר מן החשבון המגיע לה: **ראו מה בין בני לזן חמי**. על שם העמיד קראה שמו כדאמרין לקמן שמה גרים: **רות**. המואביה. משום

דאיידי בפירושי השמות נקט לה: **למה רגשו גוים**. מה תועלת להם. אלמא דבר קל הוא צעניו: **מי שלבו נוקפו**. הירא מעצירות שצידו: **אומר כן**. מפרש אל תתחר במרעים אל תתקוטט והוא אינו כן אלא אל תתחר במרעים י להתגרות במעשיהם לומר אעשה כן גם אני: **ואומר אל יקנא לזך כחטאים כי אם ציראם ה' כל היום**. (א) אפשר לומר אל תתקוטט עם רשעים כי אם ציראם ה' יראים ה' אלא על כרחך אל יקנא לזך לעשות כמותן: **ויחלו ילתיחו**. וחזירו על כן לא יחיל טובו (חז"ו כ): **מרום משפטיך מנגדו**. מסולקין דייןך צדקוה הימנו: **יפיו צפם**. צנפיחמו הוא דומה אותם כקש: **ושמסי מקום**. סיפיה דקרא ולא יוסיפו בני עולה לענותו: **כסיז לענותו**. כספר שמואל: **וכסיז לנלומו**. בדברי הימים (א פ'): **כסחלה**. כשכנה הצית נצנה על מנת שלא לענות עוד אויבים לישראל: **ולנפוך**. כשחטאו נגזר עליהם ענוי ותפלתם מוגינה עליהם מן הכליון: **לא יפילנו**. מש כחי: עת

אפי' הכי לא אקנא ביה דכתיב ''וּישמע ראובן ויצילהו מידם: רות (ה) מאי רות דאמר קרא''¹⁰ **לכו חזו מפעלות ה'** אשר שם שמות בארץ אל תקרי שמות⁹ אלא שמות: וא"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם יותר ממלחמת גוג ומגוג שנאמר ''מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו וכתיב בתריה''¹² ה' מה רבו צרי רבים קמים עלי ואילו גבי מלחמת גוג ומגוג כתיב ''למה רגשו גוים ולאומים יהגו ריק ואילו מה רבו צרי לא כתיב: מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו מזמור לדוד''¹¹ **קינה לדוד מיבעי** ליה אמר ר' שמעון בן ''אבישלום משל למה הדבר דומה לאדם שיצא עליו שטר חוב קודם שפרעו היה עצב לאחר שפרעו שמח אף כן''¹⁰ דוד כיון שאמר לו הקב"ה ''הגני מקים עליך רעה מביתך היה עצב אמר שמא עבד או ממזר הוא דלא חיים עלי כיון דחזא דאבשלום הוא שמח משום הכי אמר מזמור''¹³: וא"ר יוחנן משום ר' ''בן יוחי מותר להתגרות ברשעים בעולם הזה שנאמר''¹⁵ עוזבי תורה יהללו רשע ושומרי תורה יתגרו כם תניא גמי הכי ''רבי דוסתאי בר' מתון אומר מותר להתגרות ברשעים בעוה"ז שנא' עוזבי תורה יהללו רשע וגו' ואם לחשך אדם לומר והא כתיב''¹⁶ אל תתחר במרעים אל תקנא בעושי עולה אמור לו מי שלבו נוקפו אומר כן אלא אל תתחר במרעים להיות כמרעים אל תקנא בעושי עולה להיות כעושי עולה ואומר ''אל יקנא לבך בחטאים כי אם ביראת ה' כל היום איני והאמר ר' יצחק אם ראית רשע שהשעה משחקת לו אל תתגרה בו שנאמר''¹⁸ יחילו דרכיו בכל עת ולא עוד אלא שזוכה בדין שנאמר מרום משפטיך מנגדו ולא עוד אלא שרואה בצריו שנאמר כל צורריו יפיו בהם לא קשיא הא במילי דידיה הא במילי דשמיא ואיבעית אימא הא והא במילי דשמיא ולא קשיא הא ברשע שהשעה משחקת לו הא ברשע שאין השעה משחקת לו ואב"א הא והא ברשע שהשעה משחקת לו ולא קשיא ''הא בצדיק גמור הא בצדיק שאינו גמור''¹⁹ דאמר רב הונא מאי דכתיב ''למה תביט בוגדים תחריש בבלע רשע צדיק ממנו וכי רשע בולע צדיק והא כתיב''²⁰ ה' לא יעזובנו בידו וכתיב ''לא יאונה לצדיק כל און אלא צדיק ממנו בולע צדיק גמור אינו בולע ואב"א''²⁰ ''שעה משחקת לו שאני: וא"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי כל הקובע מקום''¹⁹ לתפלתו אויביו נופלים תחתיו שנאמר

''ושמתי מקום לעמי לישראל ונטעתיו ושכן תחתיו ולא ירגו עוד ולא יוסיפו בני עולה לענותו כאשר בראשונה רב הונא רמי כתיב לענותו וכתיב''²³ לכלולותו בתחלה לענותו ולבסוף לכללותו: וא"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי ''גדולה שמושה של תורה יותר מלמודה שנא' ''פה אלישע בן שפט אשר יצק מים על ידי אליהו למד לא נאמר אלא יצק מלמד שגדולה שמושה יותר מלמודה: א"ל רבי יצחק לרב נחמן מ"ט לא אתי מר לבי כנישתא לצלווי אמור ליה לא יכילנא א"ל לבנפי למר עשרה וליצלי אמר ליה טריחא לי מלתא ולימא ליה מר לשלוחא דצבורא בעידינא דמצלי צבורא ליתי ולודעיה למר א"ל מאי כולי האי א"ל דאמר ר' יוחנן משום ר"ש בן לוי מאי

^[1] וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב הִשְׁבַּעָה לִּי בַּיּוֹם הַזֶּה וְהִשְׁבַּע לִּי וְהִמְכַּר אֶת בְּכֹרְתוֹ לְיַעֲקֹב: בראשית כה מא

^[2] וַיִּשְׁמַע עֵשָׂו אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְכוּ אֲבִיו וַיֹּאמֶר עֵשָׂו בְּלָבוּ יִקְרָבוּ יָמַי אֲבָל אָבִי וְאֶתְּרָהָּ אֶת יַעֲקֹב אֲחִי: בראשית כו מא

מסורת הש"ס

^[1] (א) ב"ר יצ' ע"ש, (ב) ז"ל אלגור, (ג) [ע"י חזק' יומא לז' ב' ותוספות כמובות קד ב"ר ה' שני], (ד) ס"א אמר סתם ברא דרחמי של אצל, (ה) מגילה ו', (ו) ספ' ד"א רבה פרק ב', (ז) מגילה ו: ב"מ ע"א, (ח) פ"י על זה תמא כהר"ף בע"י [וברש"י] ועיין בילקוט מהלים יו"ד רמז תרמ"ט, (ט) ג"א לתורמו, (י) כס' שבדיו [דס"י א זין כמיז לנלומו, (כ) ס"א להמאות, (ל) ע"י כפשי"י שבע", (מ) כס"א: ירחא,

^[2] הנהות הב"ה

^[3] (א) גמ' שם אברהם אבינו וקראו: (ב) שם אף כאן דוד כיון: (ג) רש"י כ"ה ואומר וכו' היום ואי אפשר:

^[4] גליון הש"ס

^[5] גמ' אפי"ה לא אקנא ביה ב"ר עב"ד קכ" ע"א ובש"א כמ"ל: שם אלא שמות ע"י שם קמנ ע"כ תודיה שהיו: שם קינה לדוד מיבעי ליה: עיין בזה"ק פרשה ואלא ד"ה וירא והנה כלאר בשדה: דמשיח דמשיח דוד דקוב"ה סליק ליה חוביו להסוא עמלא: כיון דחמא דהכא כהאי עמלא בני למיבוי מיניה חזי מו דחמא כ"ו: שם הא בבדיק גמור ב"ר ימי וזה"ק ר"פ פינחס: שם שעה משחקת לו שאני ב"ר מג"א ס"ס קנ"ו: שם גדולה שמושה ב"ר ע"י חז"ק: כמובות י"ז ע"א ד"ה מנטינן:

^[6] מוסף רש"י

^[7] אל תתחר במרעים להיות כמרעים. אל תתחר לזון גיורי אלא שלא תלחצו נמשעין, כמו (ירמיה יב ה) ואין תתחרה את ססוסים, כלומר שאינו כן כמותו (מגילה ז), ואומר אל יקנא לבך בחטאים. על כרחן אף קנאה זו לשון גיורי מלחמה אלא תלחצו נמשעין, מלכמיז כסיפא כי אם ציראם ה' כל היום (שם), צדיק גמור אינו בולע, ואף על פי שממזוטט עולה ואינו נכלע לעולם (ב"ר כ"ח א),

^[8] וַיִּשְׁמַע עֵשָׂו אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְכוּ אֲבִיו וַיֹּאמֶר עֵשָׂו בְּלָבוּ יִקְרָבוּ יָמַי אֲבָל אָבִי וְאֶתְּרָהָּ אֶת יַעֲקֹב אֲחִי: בראשית כו מא

^[9] וַיִּשְׁמַע עֵשָׂו אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְכוּ אֲבִיו וַיֹּאמֶר עֵשָׂו בְּלָבוּ יִקְרָבוּ יָמַי אֲבָל אָבִי וְאֶתְּרָהָּ אֶת יַעֲקֹב אֲחִי: בראשית כו מא

^[10] וַיִּשְׁמַע עֵשָׂו אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְכוּ אֲבִיו וַיֹּאמֶר עֵשָׂו בְּלָבוּ יִקְרָבוּ יָמַי אֲבָל אָבִי וְאֶתְּרָהָּ אֶת יַעֲקֹב אֲחִי: בראשית כו מא

^[11] וַיִּשְׁמַע עֵשָׂו אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְכוּ אֲבִיו וַיֹּאמֶר עֵשָׂו בְּלָבוּ יִקְרָבוּ יָמַי אֲבָל אָבִי וְאֶתְּרָהָּ אֶת יַעֲקֹב אֲחִי: בראשית כו מא

^[12] וַיִּשְׁמַע עֵשָׂו אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְכוּ אֲבִיו וַיֹּאמֶר עֵשָׂו בְּלָבוּ יִקְרָבוּ יָמַי אֲבָל אָבִי וְאֶתְּרָהָּ אֶת יַעֲקֹב אֲחִי: בראשית כו מא

^[13] וַיִּשְׁמַע עֵשָׂו אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְכוּ אֲבִיו וַיֹּאמֶר עֵשָׂו בְּלָבוּ יִקְרָבוּ יָמַי אֲבָל אָבִי וְאֶתְּרָהָּ אֶת יַעֲקֹב אֲחִי: בראשית כו מא

^[14] וַיִּשְׁמַע עֵשָׂו אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְכוּ אֲבִיו וַיֹּאמֶר עֵשָׂו בְּלָבוּ יִקְרָבוּ יָמַי אֲבָל אָבִי וְאֶתְּרָהָּ אֶת יַעֲקֹב אֲחִי: בראשית כו מא

^[15] וַיִּשְׁמַע עֵשָׂו אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְכוּ אֲבִיו וַיֹּאמֶר עֵשָׂו בְּלָבוּ יִקְרָבוּ יָמַי אֲבָל אָבִי וְאֶתְּרָהָּ אֶת יַעֲקֹב אֲחִי: בראשית כו מא

^[16] וַיִּשְׁמַע עֵשָׂו אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְכוּ אֲבִיו וַיֹּאמֶר עֵשָׂו בְּלָבוּ יִקְרָבוּ יָמַי אֲבָל אָבִי וְאֶתְּרָהָּ אֶת יַעֲקֹב אֲחִי: בראשית כו מא

^[17] וַיִּשְׁמַע עֵשָׂו אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְכוּ אֲבִיו וַיֹּאמֶר עֵשָׂו בְּלָבוּ יִקְרָבוּ יָמַי אֲבָל אָבִי וְאֶתְּרָהָּ אֶת יַעֲקֹב אֲחִי: בראשית כו מא

^[18] וַיִּשְׁמַע עֵשָׂו אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְכוּ אֲבִיו וַיֹּאמֶר עֵשָׂו בְּלָבוּ יִקְרָבוּ יָמַי אֲבָל אָבִי וְאֶתְּרָהָּ אֶת יַעֲקֹב אֲחִי: בראשית כו מא

^[19] וַיִּשְׁמַע עֵשָׂו אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְכוּ אֲבִיו וַיֹּאמֶר עֵשָׂו בְּלָבוּ יִקְרָבוּ יָמַי אֲבָל אָבִי וְאֶתְּרָהָּ אֶת יַעֲקֹב אֲחִי: בראשית כו מא

^[20] וַיִּשְׁמַע עֵשָׂו אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְכוּ אֲבִיו וַיֹּאמֶר עֵשָׂו בְּלָבוּ יִקְרָבוּ יָמַי אֲבָל אָבִי וְאֶתְּרָהָּ אֶת יַעֲקֹב אֲחִי: בראשית כו מא

^[21] וַיִּשְׁמַע עֵשָׂו אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְכוּ אֲבִיו וַיֹּאמֶר עֵשָׂו בְּלָבוּ יִקְרָבוּ יָמַי אֲבָל אָבִי וְאֶתְּרָהָּ אֶת יַעֲקֹב אֲחִי: בראשית כו מא

^[22] וַיִּשְׁמַע עֵשָׂו אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְכוּ אֲבִיו וַיֹּאמֶר עֵשָׂו בְּלָבוּ יִקְרָבוּ יָמַי אֲבָל אָבִי וְאֶתְּרָהָּ אֶת יַעֲקֹב אֲחִי: בראשית כו מא

^[23] וַיִּשְׁמַע עֵשָׂו אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְכוּ אֲבִיו וַיֹּאמֶר עֵשָׂו בְּלָבוּ יִקְרָבוּ יָמַי אֲבָל אָבִי וְאֶתְּרָהָּ אֶת יַעֲקֹב אֲחִי: בראשית כו מא

^[24] וַיִּשְׁמַע עֵשָׂו אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְכוּ אֲבִיו וַיֹּאמֶר עֵשָׂו בְּלָבוּ יִקְרָבוּ יָמַי אֲבָל אָבִי וְאֶתְּרָהָּ אֶת יַעֲקֹב אֲחִי: בראשית כו מא

^[25] וַיִּשְׁמַע עֵשָׂו אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְכוּ אֲבִיו וַיֹּאמֶר עֵשָׂו בְּלָבוּ יִקְרָבוּ יָמַי אֲבָל אָבִי וְאֶתְּרָהָּ אֶת יַעֲקֹב אֲחִי: בראשית כו מא

^[26] וַיִּשְׁמַע עֵשָׂו אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְכוּ אֲבִיו וַיֹּאמֶר עֵשָׂו בְּלָבוּ יִקְרָבוּ יָמַי אֲבָל אָבִי וְאֶתְּרָהָּ אֶת יַעֲקֹב אֲחִי: בראשית כו מא

^[27] וַיִּשְׁמַע עֵשָׂו אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְכוּ אֲבִיו וַיֹּאמֶר עֵשָׂו בְּלָבוּ יִקְרָבוּ יָמַי אֲבָל אָבִי וְאֶתְּרָהָּ אֶת יַעֲקֹב אֲחִי: בראשית כו מא

^[28] וַיִּשְׁמַע עֵשָׂו אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְכוּ אֲבִיו וַיֹּאמֶר עֵשָׂו בְּלָבוּ יִקְרָבוּ יָמַי אֲבָל אָבִי וְאֶתְּרָהָּ אֶת יַעֲקֹב אֲחִי: בראשית כו מא

^[29] וַיִּשְׁמַע עֵשָׂו אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְכוּ אֲבִיו וַיֹּאמֶר עֵשָׂו בְּלָבוּ יִקְרָבוּ יָמַי אֲבָל אָבִי וְאֶתְּרָהָּ אֶת יַעֲקֹב אֲחִי: בראשית כו מא

^[30] וַיִּשְׁמַע עֵשָׂו אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְכוּ אֲבִיו וַיֹּאמֶר עֵשָׂו בְּלָבוּ יִקְרָבוּ יָמַי אֲבָל אָבִי וְאֶתְּרָהָּ אֶת יַעֲקֹב אֲחִי: בראשית כו מא

^[31] וַיִּשְׁמַע עֵשָׂו אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְכוּ אֲבִיו וַיֹּאמֶר עֵשָׂו בְּלָבוּ יִקְרָבוּ יָמַי אֲבָל אָבִי וְאֶתְּרָהָּ אֶת יַעֲקֹב אֲחִי: בראשית כו מא

^[32] וַיִּשְׁמַע עֵשָׂו אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְכוּ אֲבִיו וַיֹּאמֶר עֵשָׂו בְּלָבוּ יִקְרָבוּ יָמַי אֲבָל אָבִי וְאֶתְּרָהָּ אֶת יַעֲקֹב אֲחִי: בראשית כו מא